

Atf/ Citation

“Milli Kahraman”, *Doar Ha-Yom*. Çev. Güneş Alkan. *İsrailiyat: İsrail ve Yahudi Çalışmaları Dergisi*, no.9 (Kış 2021): 97-112.

MİLLİ KAHRAMAN ¹

Güneş ALKAN

Doktora Öğr., İbrani Dili ve Edebiyatı ABD, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erciyes Üniversitesi

PhD Student, Hebrew Language and Literature Program, Institute of Social Sciences, Erciyes University

0000-0001-5572-1348 7rEecgYAAAAJ

<gunessunny@gmail.com>

Makale Türü: Çeviri

Gönderim Tarihi: 16.12.2021, Kabul Tarihi: 15.04.2022

Öz: 10 Ağustos 1920 yılında İtilaf Devletleri ve Osmanlı İmparatorluğu hükümeti arasında imzalanan Sevr Antlaşması'nı Türkiye Büyük Millet Meclisi kabul etmemiştir. Fransızların Urfa ve Maraş'tan çıkarılmaları ve Yunanların ilerleyişinin durdurulması üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi ile tekrar masaya oturmak isteyen İtilaf Devletleri, 21 Şubat 1921'de Londra'da Türkiye'nin de katıldığı bir konferans düzenlemeye karar verdiler. 30 Mart 1921 tarihinde İbranice yayınlanan *Doar Ha-Yom* gazetesinde bu konferansta Türkiye'nin öneri olarak kabul edilen Mustafa Kemal Paşa'dan bahsedilmiştir. Mustafa Kemal'in çok yol kat ettiği, iki yıl önce bir asi iken şimdi itilaf devletlerinin masaya oturmak istediği bir önder konumuna geldiği vurgulanmıştır. Makalede Mustafa Kemal'in karakter özellikleri tasvir edilmiştir. Bu özelliklerin daha da pekiştirilmesi adına Çanakkale'de albaylıktan generalliğe yükselişi ve bu bağlamda Çanakkale Savaşı'nda 5. Ordu komutanı Liman Von Sanders Paşa ile aralarında geçen bir konuşmaya da kısaca yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mustafa Kemal, Sevr Antlaşması, Doar Ha-yom, İbranice

¹ Bu metin, 30.03.1921 tarihinde *Do'ar ha-yom* (דאר היום) gazetesinde yayınlanan “Gibor Leumi” (גבור לאומי) başlıklı yazının Türkçe çevirisidir. Özgün metinde yer almayan öz ve anahtar kelimeler çevirmen tarafından eklenmiştir.

Bu belge ticari kullanım amacı ve içerik değişikliği dışında kaynak gösterilmesi koşuluyla yayınlanmış makalenin tüm kullanımına (çevrimiçi bağlantı verme, kopyalama, baskı alma, herhangi bir fiziksel ortamda çoğaltma, dağıtma vb.) izin veren [Yaratıcı Ortaklıklar Atf-Gavriticari-Türetilemez 4.0 \(CC BY-NC-ND 4.0\) lisansı](#) altında yayınlanmaktadır:

This document is published under the terms of [Creative Commons Attribution-NonCommercial \(CC BY-NC\) License](#) which permits free use (such as link to the content or permission for its download, distribution, printing, copying, and reproduction in any medium) except change of contents and for commercial use, provided the original work is cited.

NATIONAL HERO

Abstract. The Turkish Grand National Assembly did not accept the Treaty of Sèvres signed on 10 August 1920 between the Allies of World War and the Ottoman Empire government. After the expulsion of the French from Urfa and Maras and the stopping of the advance of the Greeks, the Allies of World War, who wanted to meet again with the Turkish Grand National Assembly, decided to organize a conference in London on February 21, 1921 with the participation of Turkey. In the *Doar Ha-Yom* newspaper of the period, published in Hebrew on March 30, 1921, Mustafa Kemal Pasha, who was accepted as the leader of Turkey, was mentioned. It is emphasized that Mustafa Kemal has come a long way, while he was a rebel two years ago, now he has become a leader that the Allies of World War want to meet. Character traits of Mustafa Kemal are described in the article. In order to further reinforce these features, his rise from colonel to general in Canakkale and in this context, a conversation between him and Liman Von Sanders Pasha, who was the 5th army commander in the Gallipoli Campaign, also called Dardanelles Campaign, is also briefly included.

Keywords: Mustafa Kemal, Treaty of Sèvres, Doar Ha-yom, Hebrew.

Milli Kahraman

Devlet yöneticilerinin, yabancıların ve politikacıların 1453'ten beri var olan ve askıda bekleyen Doğu meselesini Londra'da yeniden tartışmak için Londra'da toplandığı sırada kaderinin değiştirme konusundaki felsefi düşüncelere dalan bir kişi olabiliirdi ve bu kişi Mustafa Kemal Paşa idi. Ama bu kişinin zamanı ve keyfi olmadığı için çok da felsefe yapmıyor. Diğerleri konuşuyor, o ise çalışıyor. İki yıl önce parçalanmış devletinde o bir isyancı iken şimdi o Türkiye'nin lideri. Aslında İstanbul hükümeti gölgesindeki bir Türkiye demek mümkün değil, gerçek anlamda bir devlet olarak adlandırılıyor. Topraksız, vatandaşları tarafından atanmaksızın konuşan bir çöl komutanının devletine devlet demek mümkün müdür? Gerçek Türkiye artık İstanbul boğazında değil, Ankara'dadır. Millet meclisi, askeri yönetim ve uygulama orada bulunuyor. Mustafa Kemal Paşa orada bulunuyor. O sadece güç anlaşmalarına değil, kaderin kendisine de baş kaldırdı. Mustafa Kemal bazı kişilerin hatasından dolayı ülkesine yüklenen borçları ödediğinde git gide azalmak üzere olan karşıt ve dağılmış gayretli vatandaşları etrafında topladı. Mustafa Kemal asi ve enerjik bir şekilde güçlü bir inançla tüm dünyaya karşı durdu. Onun yaptıklarından etkilenenlerin sayısı git gide arttı. Önce yalnızdılar, sonra topluluk oldular, en sonunda güçlü oldular. Yenilgiye rağmen Türkiye'nin İzmir'i, Edirne'yi ve Trakya'yı kaybetmelerine gerek olmadığına karar verdiler. Onların Türkiye'ye kalması lazımdı. Sevr Anlaşması'nı yırtmaya uğraşmadılar bilakis okumadılar bile. Onların arkalarında talep ve iddialarını pekiştirmek için savaşıacak bir ordu duruyor. Ve böyle bir orduya karşı İngilizler Mezopotamya'da, Fransızlar Kilikya ve Suriye'nin ucunda bir ordu temsilcisini

bulundurmalıdırlar. Onlar zafer kazandılar: Fransızları Maraş ve Urfa'dan kovdular. Doğrusu Antep'te hayallerini uzun bir süre dağıtan büyük zafer elde ettiler. Ama İtilaf kuvvetleri milli Türklere başvurmak zorunda kalıyorlar. Ankara hükümeti heyetini Londra'ya gönderdi.

Mustafa Kemal'in sadece iki yılda kat ettiği yol ne kadar büyük! Ne büyük tatmin edici mutluluk!

Bu özgürlük kahramanı sadece kırk yaşında. O Selanik'te fakir bir Türk ailede doğdu, bazılarının varsaydığı gibi Yahudi değil. Güçlü vücut yapısı yine de bedensel gücü göstermez. Çektiği böbrek hastalığından dolayı güçlü olması imkansız ama buna karşılık hızlı ve kıvraktır. Kişisel gücü çehresinden belli oluyor ve yüz ifadesinden okunuyor. Parlayan büyük gözlerinden zeka fışkırıyor. Çocuksu gülümseyişi daima ince yüzünde geziniyor ve görenlerini hayran bırakıyor.

Mustafa Kemal doğuştan askeri bir karakterdir. Büyük doğal yeteneğini, sonuçları sonradan belli olan Dünya Savaşı sürecinde İngilizleri yenerek büyük bir zafer elde ettiği Çanakkale'de sergiledi. Bu orada ordu komutasının ellerine nasıl ulaştırıldığıнын hikayesi karakteristiktir ve burada anlatmaya değer:

Bu konu Çanakkale Boğazı'nda tüm Türk ordusunun korkunç felaketi gözlendiği anda gerçekleşti. Bu boğazın başkomutanı olan yenilgi üstüne yenilgiye uğrayan ve bu durumda tamamen çaresiz kalan Liman Von Sanders Paşa, o zamanlar albay ve birlik komutanı olan, başkomutanlığa yükselmek için büyük istek duyduğu bilinen Mustafa Kemal'e dönerek ağır bir hayal kırıklığıyla sordu:

-Durumu düzeltmenin mümkün olduğunu düşünüyor musun Albay?

-Elbette, kesinlikle!

-Nasıl bir şekilde?

-Beni general olarak atarsanız ve tehlikenin beklediği cephede savaşın yönetimini elime verirseniz.

-Talebin çok abartılı değil mi, diye sordu başkomutan.

-Hayır komutanım. İşte ben kendi kendime bunun da yeterli olmayacağını, general bile olabileceğimi düşünürken...

Liman Von Sanders elbette Mustafa Kemal'in önerisini dinlemeyi reddetti ama cephedeki durum kötüye gitti ve tehlike günden güne arttı.

O zaman Liman Von Sanders yine Mustafa Kemal'e döndü ve ona dedi ki:

-Seni savaş lideri ve cephedeki savaşın komutanı olarak atıyorum. Hemen işini yap ve sonuçlarını bana göster.

-İşte apoletlerimi değiştirmenin ve hemen çalışmanın zamanı geldi! diye enerjyle cevapladı Mustafa Kemal.

İki gün sonra Mustafa Kemal sonuçları itibariyle İngiliz ve Fransız ordularını çıkmak zorunda bırakan “Anafarta” cephesine komuta etti.

Mustafa Kemal kelimenin tam anlamıyla deneyimli bir komutandır. O insanlara önder olmak için doğdu. O yanında muhteşem yönetici liderleri olan bazı insanların onları dinlediği ve onlara hayranlık duyduğu tanrı vergisi bir yetenekle donatılmıştır. Bugün Türkiye'nin tamamı bu yöneticinin manevi hakimiyetine teslim olmuştur. Onda enerji ve istek, keskin görüşlülük ve hızlı muhakeme bir arada bulunur.

Tam uygun anı kollayıp onu yakalaması ve ondan yarar elde etmeyi biliyordu. Manevi gücü yüksek seviyeli bir eğitimden yoksun ama canlı ve derindi, bu da ona tabi bir eğilimle bilmediği şeyi ön görme olanağı sağlıyordu.

Sınırsız bir tutkuya sahiptir; şan, şöhret ve zafere susamıştır. Bu özelliklere sahip biri olarak da onun dur durak bilmeyen çalışkanlığı ve sonsuz manevi kahramanlığından sürekli bir teşvik bulur. Kendi çıkarlarını bazen memleketin çıkarlarının önüne koyduğu suçlamasını ona yönelten kimseler vardı. Ama bugüne kadar bu özellikten vatani yararlanmıştı.

Ama ülkede iyilik yapıp, kötülük yapmayacak dürüst biri yoktur. Mustafa Kemal de her konuda mükemmel ve kusursuz değildi. İçinde menfaati konusunda onu tehlikeli birine dönüştürecek kuytu da vardı. Vatanın kurtarıcısı (olarak gördüğü) kendisini rahatsız eden herkesi kendisine düşman olarak görüyordu ve yolunun üzerinden bu engelleri kaldırmaya çalışıyordu. O, paylaşılan vatanına şüphesiz büyük yarar getirebilecek olan insanların yardımlarını reddetti. O, sınırsız intikam ve kin besleyerek hükmediyor. Bu meseleden hiçbir çıkarı olmayan insanların bile tavsiyelerine kulak vermez. O, küçümser, öfkelenir ve öfke uyandırır. Popülerliği ve onu elde etmenin sıradan araçlarını küçümseyen böyle bir önder henüz olmadı.

O, kişisel hayatında kamu hayatındaki Mustafa Kemal'den tamamen farklıdır. O, kendinden aşağıdakiler ile anlaşır ve zayıflara bağışta bulunur ve onların durumlarını düzeltmek için yardıma hazırdır. Onun gözünde paranın değeri yoktur. O kelimenin tam anlamıyla sosyal bir insandır. Havadan sudan sohbetleri sever.

Onun bu ölçütleri karşıtlarının efsane ve uydurmaları yaymalarına izin veriyor. Doğrusu gençlik günlerinde çökmüş bir biçimdeydi. Ama şimdi hayatını ülkesine ve çökmüş gençliğinden arta kalanları onarmaya adanıyor.

O ilk kez birkaç hafta önce Londra Konseyi'nde oturan kişidir. Uluslararası siyaset ona karşı mücadele edebilecekler ama ona görmezden gelemeyeceklerdir.

Çünkü Mustafa Kemal buradan itibaren tarihe girmiştir.

Ekler:

גמור קאמ?

בשעה שמנהיגי-המדינות, וזירים ומדיניים, התאספו בלונדון לדון שוב על שאלת-המזרח התלויה ועומדת עוד משנת 1453 — יכל היה איש אחד להרהר הרהורים-פילוסופיים על שני מזלו: והאיש הזה הוא, מוסטפה-קמאל-פשה. אולם האיש הזה אינו מתפלסף יותר משום שאין לו לא הזמן ולא הטעם לכך; אחרים מדברים והוא פועל. לפני שנתים לא היה האיש הזה אלא "מורד" במדינתו-המתפוררת, וכעת הריהו מנהיג תורקיה, לא אמנם תורקיה של קושטא, כי לצל-ממשלה זה אי-אפשר לקרא באמת בשם ממשלה. הלממשלה בלי אדמה, הלפקודות בלי נתינים, הלמדבר מבלי שימנורו אפשר לקרא ממלכה? תורקיה-האמתית אינה יותר בכוספורוס אלא באנגורה. שם נמצא המורשון-הלאומי, שם נמצא המנהיג-המפקד, הזרוע-המגשמת: שם נמצא מוסטפה קמאל פשה. הוא התקימם לא רק

נגד מעצמות-ההסכמה אלא נגד המזל גופא. ובשעה שמולדתו, בסלקה את החובורת שהוטלו עליה באשמת אנשים אחדים, היתה עומדת על עברי פי פחת, צפויה לכליון-חרוץ, אסף מוסטפה קמאל סביבו את ה"מתנגדים", את ה"עומדים בפרץ". פראי ונמרץ, חזק באמונתו, עמד מוסטפה קמאל נגד כל העולם. קמעא-קמעא, החל מספר הנקסמים ממעשיו להתרבות. בראשונה היו בודדים, אח"כ גהו לסיעה ולאחרונה — מעצמה, הם החליטו שתורקיה, למרות תכוסתה, אינה צריכה לאבד לא את איזמיר, לא את אנדרינופלה ולא את טורקיה. היא צריכה להשאר לתורקים. הם לא שרחו לקרע את אמנת-סיבר, אלא מיאנו אף לקראה. ובכדי לחזק את דרישותיהם ותביעותיהם עומד מאחריהם צבא חזק, והם נלחמים. ונגד צבא כזה מוכרחים האנגלים בארם-נהרים והצרפתים בקיליקיה ובקצות סוריה להחזיק משלחת-צבאית

גדולה. הם נצחו נצחונות: גרשו את
 הצרפתים ממרעש ומאורפא. אמנם, בעינחב
 נחלו תבוסה גדולה שפזרה לזמן רב את
 חלומותיהם. אולם, בשעה שמעצמות=
 ההסכמה רצו לבוא שוב במשא ומתן עם
 תורקיה, הוכרחו לפנות גם אליהם, אל
 התורקים הלאמיים. ממשלת אנגורה שלחה
 ללונדון את מלאכותה היא.

מה גדולה הדרך שבה עבר מוסטפה
 קמאל במשך שנתים ימים רק! מה גדול
 ספיקו המאשר!

גבור-החפש הזה הוא רק בן ארבעים
 שנה. הוא נולד בסלוניק למשפחה תורקית
 — ולא יהודית כמו שסוברים אחרים —
 עניה. מבנה-גוו האיתן אינו מראה בכל
 זאת כח-גופני. מפני מחלת-כליות שממנה
 הוא סובל, אי-אפשר לו להיות חזק. אולם,
 תחת זה הוא מהיר וקל. כח-אישיותו
 מתגלה בקלסתר-פניו, ומרץ-בלי-גבול נשקף
 מפרצופו. עיניו הגדולות הנוצצות מפיקות
 תבונה. בת-צהוק ילדותית המרחפת תמיד
 על פניו מהולה בנעם וזן המפליאים את
 רואיו.

מוסטפה קמאל הוא איש-צבא מטבע
בריתו. במשך מלחמת-העולם הבליש את
כשרונותיו הגדולים ביחד בדרדנלים, שבהם
התגבר על האנגלים וינחל ניצחון גדול
שתוצאותיו אח"כ היו בולטות. אפ"י הוא
ספור-המעשה איך נמסרה לידו מפקדות
הצבא שם. וכדאי לספרו כאן :

הדבר קרה בשעה שאסון נורא היה
צפוי לכל הצבא התורקי שנמיצר הדרדנלים.
מפקד-הצבא הראשי במיצר זה, לימן פון
סנדרס פשה, שנחל תבוסות אחרות תבוסות
והיה מיואש לגמרי מהמצב, פנה במפח-
נפש למוסטפה קמאל, שהיה אז קולונל
ומפקד פרקה ושתשוקותיו לעלות לגדולה
היו ידועות למפקד-הראשי, וישאלהו :

" — הסוכר אתה קולונל, כי אפשר
לשפר את המצב ?"

" — בודאי ובודאי !"

" — באיזה אופן ?"

— אם תמנה אותי בתור גנרל ואם תבטור לידי את הנהלת המלחמה בחזית שסכנה צפויה לה."

— האין דרישתך זו מינומה מאד?
— שאל המפקד-הראשי?

— לא מצביא. כשאני לעצמי סיכר דנני כי גם זה אינו כספיק, ויכול אוכל להיות אפילו המפקד..."

לימן פון סנדרס מאן כמובן לשמע להצעת מוסטפה קטאל, אך דמצב בחזית הלך הלוך ורע מיום ליום ורהסכנה גדלה. אז יפנה לימן פון סנדרס שוב למוסטפה קטאל ויאמר לו:

— מניחך בתור מצביא ומפקד צבא-המלחמה בחזית. עשה-נא מרר את עבודתך ויראני-נא את תוצאותיה."

מוסטפה קמאל פשה

ודע באפן נפלא להכדיל בין הרגע הנפשי
 ולהפיק תועלת ממנו. עז-רוחו דומה לחבונתו
 — חבונה מכלי השכלה נבוחה, אמנם —
 אך חיה ועמוקה המרשה לו לנהש בנטיה
 טבעירת את מה שאינו יודע.

בעל תשוקה בלי גבול, צמא לתהלות
 ונצחון, הוא מוצא בשני הקיום השולטים
 האלה שבתכונתו, מניע-תמידי לחריצותו
 בלתי-הפוסקת ולגבורה-הרוחנית שאין לה
 סוף. יש אמנם יש מי שמאשים אותו כי
 הוא מעמיד לפעמים את עניניו הוא למעלה

מעניני מולדתו. אך עד היום רק מולדתו
הפיקה תועלת מחכונתו זו.

ואולם, אין צדיק בארץ אשר יעשה
טוב ולא יחטא. וגם מוצטפה קמאל איננו
מושלם ומעולה בכל. גם בו ישנן מגרעות
המאפילות קצרת על מעלותו שיכולות
לעשות אותו לאיש מסוכן. הוא חשדן
וקנאי, חושב את כל מי שיכול לדקרא
במוחה, „מושיע מולדתו“, בתור אויבים לו
והוא משרתדל להרים את המכשולים
האלה מפעל דרכו. הוא דחה את עזרתם
של אנשים שהיו יכולים להביא בלי ספק
תועלת גדולה למולדת המשותפת, הוא

— הגיע הזמן — ענה מוסטפה קמאל
 כמרץ — לשנות כתפותי, וירחני מיד
 לעבודה!

שני ימים אח"כ, נהל מוסטפה קמאל
 את המלחמה בחזית "אנפרטה", שתוצאותיה
 הכריחו את אנגליה וצרפת להוציא
 מהדרדנלים את צבאותיהן.

מוסטפה קמאל הוא מצביא-מנוסה
 במשמעתה הרוממה של מלה זו. הוא נולד
 להיות מנהיג-אנשים. הוא חונן במתנה-
 מטירית זו שעל ידה ישנם מנהיגים מושלים
 בחסד-עליון על אנשים אחרים המקשיבים
 להם ומעריצים אותם. כל תורקיה בשלמותה
 נכנעת היום לשלטון הרוחני של מושל זה.
 בו נצמדו יחד אפד ונצבה, מרץ ורצון;
 מבט-עין סוקר וחריצת-משפט מהירה. הוא

שולש בלי מצרים, נוקם ונוטר, אינו מאזין לעצותיהם אפילו של אלה שאין להם שום ענין בדבר, אינו נושא פנים לאיש — הוא מעליב, מכעיס ומעורר חימה. מפחדים ממנו ומכבדים אותו יותר משאווהבים אותו. מעולם לא דהיה עדיין מנהיג כזה שהוא בן לעממיות ולאמצעים הרגילים לרכש אותה.

בחיי הפרטיים שונה הוא מוסטפה קמאל לנמרי מבחינו הכלליים. הוא מתראה טוב עם הנמוכים ממנו והוא חונן דלים ימוכן לעזר להם להקל את מצבם. אין בעיניו ערך לכסף. הוא אדם חברתי במלא מובן המלה, ואוהב הוא את שיחות-החולין. מדותיו אלו הרשו למתנגדיו להפיץ על חשבונו אגדות ובדותות. אמנם משחת-מדורת היה האיש בימי עלומיה יאך כעת מקדיש את כל חייו למולדתו ותקן את אשר עות בצעירותו. זהו האיש שישב לפני שבוטות

אחדים, בפעם הראשונה בטועצה הלונדונית.
המדיניות בין-הלאומית תוכל להלחם נגדה,
אך לא תוכל להתיחם אליו בשלילה, כי
מכאן ואילך נכנס מוסטפה קמאל להיסטוריה.

X